

Pályakezdők hava

A „RIPORTER keresztetik” műsort figyelve, talán sokan érezték úgy magukat, mint akinek egyik szeme sír, a másik meg nevet.

Mert szívből lehetett örülni a rokon-szenves, művelt, talpraesett fiataloknak — némelyik közülük a sajtószakma legkritikusabb tagjait is megnyerte. Annak már sokkal kevésbé örülhettünk, hogy e fiatalok csaknem valamennyien az újságírástól nagyon is távoli pályákon működnek: végzett mérnökök, közgazdászok és hasonló foglalkozásúak. Aki ugyanis öt-hat egyetemi év után, diplomával és néhány éves foglalkozási gyakorlattal maga mögött jön rá, hogy szíve, hajlamai más pályák felé vonzzák, komoly probléma elé állítja önmagát — és a társadalmat is.

Ha úgy alakul, hogy a fiatal csak megkésve eszmél rá, valójában, milyen foglalkozás, hivatás vonzaskörében él, akkor annál jobb, minél hamarabb vált nyeretget és lovat. Ha viszont ez már statisztikailag is kimutatható, rendszeresen ismétlődő, gyakori aktussá válik, akkor bajt jelez: valami hiba van a pályára irányításban, a választásban — de az is lehet, hogy a fiatal, kezdő szakemberek fogadásában és bevezetésében a munkahelyeken.

Olyan szelektív, amely a pályairányításban teljes biztonsággal működne, természetesen nem lesz, mert erős és kiküszöbölhetetlen tárgyi és alkati tényezők, véletlen elemek összességéből születik meg a pályaválasztási elhatározás. Ma például sokszor az dönt, hogy ki, melyik egyetemre, főiskolára jut be könnyebben, vagy melyik szakmával kerül kapcsolatba. Irányító erejű tényezők a szakmák presztízsrangsora, a velük kapcsolatban várt anyagi és erkölcsi előnyök, vagy kiszámítható, előrelátható hátrányok. Ha azonban nem történt túl rossz tájolás ezen a pályaszakaszon, akkor erős, csaknem életreszóló meghatározó tényező az egyén és hivatás találkozásában az első munkahely, az elindulás.

A Központi Statisztikai Hivatal 1971-ben vizsgálatot végzett arra vonatkozóan, hogy a fiatal, pályakezdő szakemberek végzettsége és a ténylegesen betöltött munkakör, milyen kapcsolatban van egymással. E vizsgálat során 21 ezer fiatalot találtak, akinek nem volt meg a képzettsége a betöltött munkakörre, viszont nagyon sok olyan felsőfokú végzettségű szakembert találtak, akik képzettségénél lényegesen alacsonyabb szintű munkakörben dolgoztak és tudásait nem tudták hasznosítani. Egy másik felmérés alkalmával az egyetemi végzettségűek 22 százaléka dolgozott olyan munkakörben, amelynek betöltéséhez egyetemi végzettség valóban szükséges.

A pályakezdő szakemberek foglalkoztatásában fellelhető rögtönzések, átgondolatlan döntések, közömbösségek egész sor példáját lehetne idezni, még ahogyan ennek ellenkezőjét is idézhetjük. A Kőbányai Gyógy-szerárnyárbán például az igazgató fenntartja magának a jogot, saját kötelességének te-

kinti, hogy személyesen foglalkozzon a gyárba kerülő fiatal szakemberekkel. Mindenekelőtt lehetőséget ad számukra, hogy megismerkedjenek a gyárral, a termeléssel, a technológiával, a kutatási témákkal. Ezután minden fiatal vegyész egyéves tervet készít magának, amelyet ugyancsak az igazgató hagy jóvá. Az eltelt egy esztendő után megvizsgálják, mit csinált és azt is: vajon képességeinek megfelelő helyen van-e. Eszínvonalas, emberséges és kulturált módszerek eredményeképpen csak ritkán fordul elő, hogy a fiatal szakemberek búcsút mondjának a gyárnak.

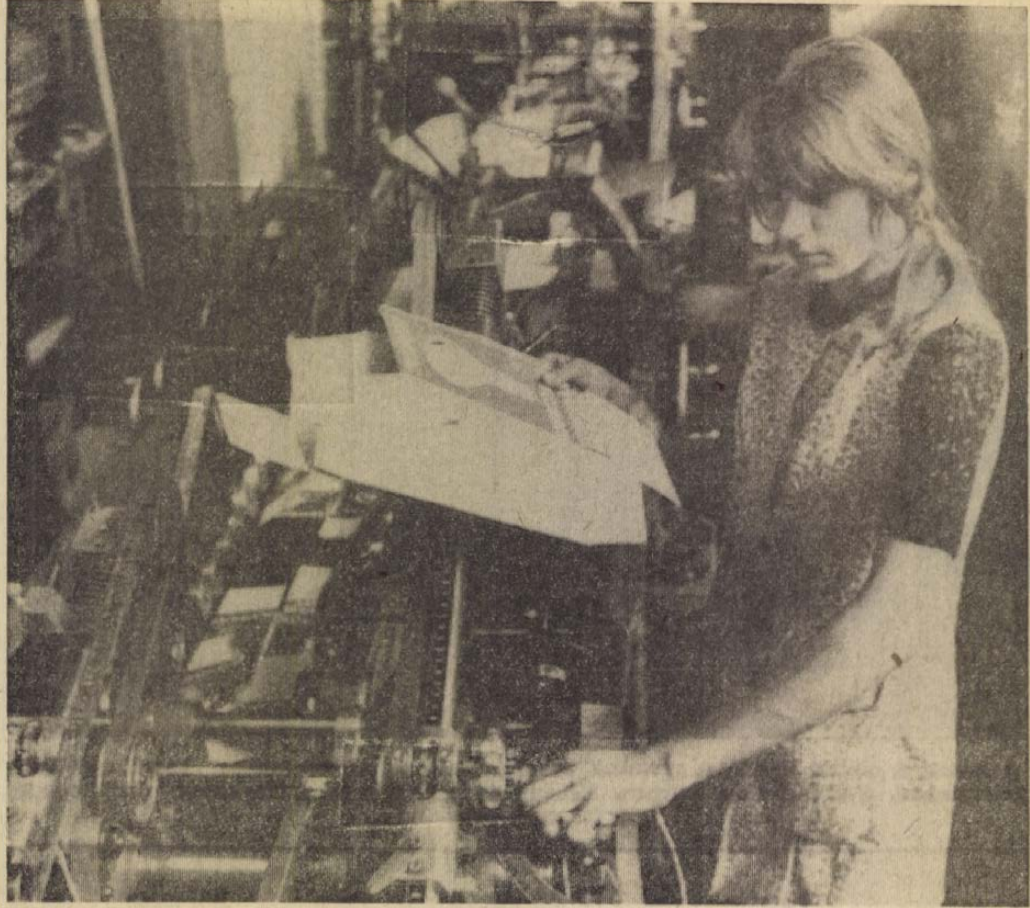
Azok, akik foglalkoznak munkalelektonnal, jól tudják, hogy milyen fontos mozzanata a fiatal értelmiségi vagy munkás identitásának, vagyis az üzemmel azonosuló gondolkodásmódjának, magatartásának kialakulása. Gyakran találkozhatunk azonban fiatal mérnökkel, akik ugyan már kezdetben igen fontos területre, például gyártási fejlesztési osztályra kerülnek, mégis elégedetlenek, nyugtalanok, üzemi beilleszkedésük lassan halad. Ilyenkor rendszerint kiderül, hogy a fiatal mérnök valóban nagyon fontos helyre került, csak éppen nem érzékeli munkájának technológiai és gazdasági összefüggéseit, nem kerül be szélesebb értelemben az üzem problémakörébe, hanem megreked a látóköré annál a részfeladatnál, amit rábíztak.

Azt mondják, hogy a fiatal szakembereknél általában az első három-négy esztendő kritikus. Statisztikailag kimutatható, hogy erre a pályaszakasra esik a legtöbb munkahely-változtatás. Sokan itt azzal érvelnek, hogy a munkaerőhiány következtében erős munkaerő-csábítás, fizetés-ráigérés folyik, s aki többet ígér, az nyer a versengésben.

Az anyagi indítékok erejét és fontosságát senki nem vitatja. Azt azonban teljes biztonsággal vitatni lehet, hogy egy egészségesen, normális erkölcsi érzék alapján gondolkozó fiatalnál csak az anyagi indíték lenne a mozgatóerő, és ne tulajdonítana nagy fontosságot a munkája által nyert belső kielégülésnek: vagyis hogy megvalósíthatja képességeit, gondolatait. De ha egy mérnök, vagy akár egy szakmunkás csupán egy „csa-varnak” érzi magát, vagy olyan fogaskeréknek a gépezetben, amely gépiesen mozog egy szellemi vagy fizikai kényszerpályán, akkor nehezen lehet tőle azt várni, hogy szakmásmertet, hűség és azonosulás alakuljon ki benne saját üzeméhez, munkahelyéhez. Ugyanazok, akik néhány száz forint ráígérése könnyű szívvel továbblépnek a kezdő hónapok után, jó szakmai-üzemi szellem, jó csoportszellem és alkotó lélek esetlen szívesebben maradnának és megállapodnának.

SZATEMPERE — október a pályakezdők hava. Az ő esztendőben meg lehet fordítani az ismétlődő közmondást, hogy „minden jó, ha a vége jó.” Minden jobban sikerülhet, ha a kezdet jó.

Rózsa László

A Globus Nyomda rétsági telepén gépmesterként végzi feladatait Berényi Mária. Különböző dobozok, csomagoláshoz szükséges anyagok készülnek keze nyomán a gépeken. A fiatal lány elégedett munkakörülményeivel, a havi 2000 forintos fizetés további szorgalmas munkára serkenti.

Öt falu között, a Cserhát lábánál

A CSERHÁT VALAMIKOR kinyújtotta medvémancsát e tájra, emlékeztetőnek hátra hagyva lányomát. A vadcsapásokkal gyakran megzavart lankás rajzolatok térkép vezetői kocscinát. A motor zaját visszadobják a dombok el-elfuad a kijárt út zökkenőiben, amíg halkra nem fogja a vidék varázsa: a feltűnő kastélyok kiégett romantikája az árnyékukban sülkerez — ma már egyáltalán nem szegényes — porták színorgiája.

Nézsára tartunk. Öt parányi település közigazgatási székhelyére. Utunkat állja egy megnyírbált őspark hosszú kerítése. Bújócskát játszunk, hogy megnézzük közelebről. Alig találjuk bejáratát az alsópetényi kastélynak.

Az udvaron néhány mesterebberie falatozik. Arrább két asszony orsókka babrál. Tőlük tudjuk meg: az UNITAS szövetkezeti társulás portájára léptünk. Rajtuk kívül is csak asszonyokat látni a színes falak között. A hegyekben álló nylon borítású puha dekoráció mögöttünk fel az üzemvezető. Verébes József. Ő mondja: negyven nőnek ad munkalehetőséget a fonalfeldolgozó. Nagy részük azelőtt nem dolgozott, kapóra jött az üzem. Negyvennégy óras munkahelyüket két műszakban töltik de a családok érdekében szeretnék az egy műszakot bevezetni. Ehhez mindössze újabb gépek beállításra szükséges. Eredményeik alapján nincs akadály. hiszen 160 millió — nagyon magas — az éves termelési értékük, amit négy év átlagában egyforma 50 százalékos növekedéssel értek el.

Most már helyben sem szokik önként. Az átellenben gyönyörűen helyreállított műemlék-kastély lesz új otthonuk. A négymillió forintra ért rendbe hozott „aggastyáni” már részben birtokba vették. Végigjárjuk a negyven asszony „rezidenciáját”. Még festékszagú folyosóján, termében sétál az idő. Rövidesen gépek zenéje remeg a nyolcvencetis falak között...

Alig gurultunk valamennyit, újabb park incselkedik velünk. Ez jobban kínálja marát, nincs kerítése. Előbb az iskola bukik elő a százas fák közül, mellette mindjárt a Nézsai közös községi Tanács.

Elnöke, Lehotka Ferenc helységnevet mond: Alsópetény, Keszeg, Légend, Nógrádsáp és a „nézsai birodalom”. Az összesnek együtt vége 5300 lakosa van. 1973-ban

léptek szövetségre a közigazgatás nyomán ez év januártól közös a térszük. Ez a vidék azelőtt is a távoli iparból élt. Sokan felkínálták megmaradt földjüket, ebből alakult a térszük.

A rétsági járás déli csücskében a megyehatár lakóinak munkalehetőségéről hallunk. Alsópetényben már jártunk. Ezt az elnök kiegészíti újabb negyven asszónnyal az UNITAS Legénydeműködő részlegében dolgozókkal. Keszegen 120 férfi talál munkát a kobányában, Nógrádsápon a térszük könyvtárában újabb 120 asszónnyal van helye. Nézsán még 260—280 munkaerőt foglalkoztat a Nógrád és Nézsai Tsz. Építőipari Közös Vállalat.

Gondjuk nem ebből származik. Sokkal nehezebb a nagy részt magukra maradt jövedelemmel nem rendelkező öregek segítése. Huszonkettes: kapnak rendszeres szociális segélyt, havi 712 forintot, közülük nyolc nézsai. A raszorulók száma azonban ennél jóval több. Rendkívüli segélyt csak évi 7000 forint keretből nyújthatnak. A sokgyermekesek segítésére 2000 áll rendelkezésükre. Térszük radék kiegészítésére harmincezer jut.

Az ezzel kapcsolatos problémákkal gyakorta találkozunk a községokban, amikor hétenegyszer fogadják a lakosságot. Segítenének is, csak nincs miből...

Visszakanyarodunk a megyehatáról. Útközben találkozunk a néhai uradalmi cseléddel, aki munkában eltöltött tizenegy évét nem tudta igazolni. Hiába él a méltóságos régi intézője, a többi cseléd Vácott, akik tudják: köztük volt. Most mert rokkant mert rászorult, mert két évtizede idegbeteg — 34 éves — edesanyjának még támasza egy éve ő is a 22 segélyezett között van. Havi tíz forintot érkezik a pénz a nézsai tanácsból...

FELZÜG MOTORUNK, amikor egy-egy zökkenőhöz ér. Az utak a falvakban és itt a hegyek között egyformán eléggé csapnivalók. Ahol a kilátás engedi, szemünkkel fényképezünk az őszi határt. A színes nadrágszíj-parcellákon betakarítanak. Motor, kerékpár, van ahol lovas szekér hozta ki a parasztembert a természetbe. Összeűgő tábla seholy — Alsópetényben még nincs szövetkezet.

— u. á. —

Inyencklub

Külföldi magyar ételek slágerrei

A hagyományos Inyencklub vacsoraestet ismét megrendezik a salgótarjáni Karancs Szállóban. Október 11-én 19 órától Junkert Jenő, a budapesti Gellért Szálló és Cseh András a balatonalmádi Aurora Szálló főszakácsa készíti a külföldi magyar ételek slágerreit. Az éteremből választható magyaros vegyes izeltök: tokaji erőleves, lángoló kard, töltött ponty papírhüvelyben, Gellért-kehely és Aurora-fagyalt.

Karancsosság, 1956 őszre. Az ellenforradalom eseményeiről egyre-másra érkező hírek és álhírek nyugtalanságot ébresztettek az embereknél.

Aggódottak. Mindazért, amit a népi demokrácia vívmányaként tartottak számon. Jövőfeltételek jellemezték az időt, s örömmel azután, hogy a szocializmus híveit kerekedtek felül. A dolgozók: munkások és parasztlakó a november 4-én megalakult Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt támogatók közül biztosították. Az új kormány első kiáltványát Szolnokról intézte a magyar néphez, amelyben a szocialista építés folytatására, a rend helyreállítására hívták fel. Az 1957-es esztendő már a következő feladatok előkészítése jegyében zajlott. A falubeliek közül főként a párt és tanács tagjai naponta társadalmi munkát végeztek. A közösség előtt álló tennivalók sikeres alapozása folytatódt.

8

Apró pelyheken hullott a hó, mintha az időjárás „elrendezői” furfangosan azon gondolkodtak volna: essék, vagy ne essék.

Hideg este volt. A Kosuth utcán vékony fénynyalábok zuhogtak a síkos útestre, amelyen a falu ügyeit szívükön viselő lakók óvatossággal, csoszogva-coszogva igyekeztek a régi kultúrház, a „madisz” felé. A dülledező, hamló vakolatú épület az évek során a faluközéletben számtalan jelentős eseménynek adott helyet. 1958. február 19-én hatvanhatan haligatták Holman Ignác szavait, aki a Hazafias Népfőt

Mozaik egy tanács történetéből (7.)

Építési láz és „licitálás”

Szécsényi járási Bizottsága munkatársaként lépett pódiumra, hogy szószok legyen a HNF-elnökséget választó gyűlésnek. A községi bizottság elnöke egyhangú szavazás után Bali Sándor lett. Elnökségi tagként Farkas Károly, Gyüre Ferenc főszo, Horváth János, id. Bóna Béla, Barta István, Barta Lajos, Nagy Géza, Karnis Jánosné, Tóth Aladár, Majzik Lajos és Fülöp Antal kapott bizalmat.

Id. Barta István mondta hozzájárulásában: „Van ugyan kultúrházunk, de nem felel meg a mi igényeinknek, újra van szükség”. Ez a mondat amolyan felhívásnak hangzott, hiszen ebben az időszakban megynék több községében építettek kultúrházat.

9

Január 10-én huszonöt községi tanács tagja már foglalkozott a gondolattal, hogy mi módon kaphatna modern, kulturális létesítményt a falu. Az első problémát a beruházás anyagi feltételeinek megteremtése okozta. A tanács felmérte, mi áll rendelkezésre. Íme:

- Meglelvő építőanyagok értéke 100 000 Ft.
- Tervezett társadalmi munka értéke 50 000 Ft.
- 3 éves állami kölcsön igénybevétele 75 000 Ft.

- Közszolgáltatási hozzájárulás 19 000 Ft.
- Behajtás alatti összegek 25 000 Ft.

A tanácsülés izgatottakkal telítődve zajlott le, amikor szóba került az új kulturális intézmény sorsa. Jegyzőkönyvek megőrizték a vitát: „Bali Ferenc: A fiatalok nem tudják esteiket hol eltölteni, ez is indokolja, hogy az építkezés mellett döntünk. Ígérem, hogy a KISZ-alapszervezet tagjai derekasan kivesszék részüket a munkából.”
Tóth Sándor: Én is szeretnék valamivel hozzájárulni a kivételhez. A társadalmi munka mellett 100 forintot ajánlok fel.

Barta István Antal: Bejelentem, hogy kétszáz forintot adok kultúrházépítés céljára. Egyben javasolom: a lakosság köréből minél több dolgozót gyűzzünk meg hasonló felajánlásokról, elvesszük a kultúrház mindannyiunké lesz.

Gyüre József: Mint földműves, saját fogatommal díjtalanul részt veszek az építkezésben, emellett 400 forintot készpénzt is adok.

Pisák Mihály: Javaslom, hogy a tanács tagjai körében gyűjtőfelvételt járjunk sorra a házakat. Bizonyos, a falubeliek nem zárkoznak el, hogy pénzzel, munkával támogassák a községi tanács tőrekvését.

Id. Barta Lajos: Elvtársak! Emlékezzünk vissza a

régi világra. A Pósa főjegyző idejében merítettünk-e ilyen dologra még csak gondolni is? Meg kell az emberekkel értenni, hogy milyen értékű döntés született, amikor kimondtuk az építkezés szót...”

10.

A tanács tagok példát mutattak társadalmi összefogásban. Nemcsak „licitálás” kezdődött. Több ezer forint jött össze, a sok ezer társadalmi munkaerőt ajánlottak fel az emberek a tanács tagok gyűjtőmunkájának nyomán. A nehézség azonban ezután következett. A rendelkezésre álló pénz, anyag még mindig kevésnek bizonyult.

Az államigazgatás helyi vezetői törték a fejüket, hogy mitévők legyenek. Visszaút már nem volt, s nem is akarták hiszen az építkezés, az első jelentős közmunka volt a felszabadulás óta. A szabadság szimbólumává vált. Végül is úgy határoztak: öttagú delegációt mentessenek a megyei tanács elnökéhez. Előadták kérelmüket, hogy új művelődési létesítményre vágyának, s nyomás érveikkel bizonygatták kérésük alaposágát.

„Elmondtuk, hogy a kivételzés egyetlen akadály a pénzhiány. Ígéretet kaptunk, ha a községi tanács az építkezéshez kellő pénz, anyag felét biztosítani tudja, a hiányzó részt a megyei tanács fedezi.” Barta István, a pártbizottság elnöke tük rájának szavai, aki tudta volt a megyei tanácsra járt köldöttségnek.

(Folytatjuk)

Rozgonyi István — Szabó Gyula